

Людині гімн (1961)

Гончар Олесь Терентійович

Можна уявити, з якою любов'ю й надією слухав колись у Чернігові Коцюбинський юного Тичину, його ранні поезії. Був то тільки поетичний заспів, схвильована проба голосу, але скільки в тому голосі було свіжості й природного чару! Яке глибоке чулося почуття, трепетний неспокій і поривання!

Смертельно хворий учитель, благословляючи юного поета, мовби передавав йому естафету творчості, сонячної і гуманної. І хіба не справдились ці великі сподівання, з якими проводжав Коцюбинський чернігівського юнака в далеку й нелегку творчу дорогу?!

Своє сімдесятиріччя Павло Григорович Тичина зустрічає як всенародно визнаний майстер, корифей нашої поезії. Кращі твори його ввійшли в свідомість сучасників, шедеври його поезії стали національним набутком, окрасою мистецької творчості українського народу.

Великі події народжують великих співців. Для Тичини такою подією була революція. Дні повалення старого світу й народження нової, соціалістичної ери стали для молодого поета, для людини з чулою і вразливою душею днями творчого буяння. Пружний вітер революції, це він наповнив високі вітрила його поезії, дав їй крила й розгін. Після найніжніших акварельних малюнків, після тихої музики поля й шелестіння рідного гаю з'явилися нові ритми, гули могутні, сила й розмах, з'явився симфонізм його поезії. З титанічних визвольних змагань народу поет-мислитель черпав свої образи, це звідти йшло оте його буйне мистецьке новаторство й поетичні відкриття.

«Йду в простори я, чулий, тривожний»,— писав Тичина напередодні революції. Таким ввійшов він і в гущу революційних подій, під небо, озагравлене полум'ям народних повстань. Поет не тільки натхненно вітав красу нового дня, його поезія давала глибоке й самобутнє осмислення революційної творчості народних мас. Той оптимістичний дух, яким поезія Тичини пройнята,— це оптимізм самого народу, владного творця історії.

Кровний зв'язок з народом забезпечив вільний і всебічний розвиток великого природного хисту митця і як наслідок — наша поезія збагатилася такими творами, що їх ми з цілковитим правом називаємо радянською класикою. Тільки поет, який усіма своїми нервами почував себе органічною частиною народу, його голосом, його правдивими вустами, міг у часи лихоліття від імені народу сказати горді й мудрі слова:

Я єсть народ, якого Правди сила
ніким звойована ще не була!
Яка біда мене, яка чума косила! —
а сила знову розцвіла.

Відомо, що багато поетичних висловів з поезії Павла Тичини стало крилатими в народі, протягом років живуть вони у мові сучасників. «Партія веде!»— каже поет в тридцятих роках, і це стає кличем не лише інтелігенції, яка твердо зв'язала свою долю з комунізмом, у цьому слові поета всі радянські люди знаходять вияв своїх думок, переконань і устремлінь. Поет оспівує «чуття єдиної родини», і ця хвала братерству народів мовби по-новому освітлює ленінську

правду нашого життя, і входить до серця кожному, бо кожна радянська людина знаходить у собі це чуття.

Багато писали й ще багато писатимуть про віртуозну поетичну техніку Тичини. Ось уже справді де праця переростає у красу! Ось уже хто знає, якою ціною добуваються оті грами «поетичного радію», що про нього так часто чуємо серед поетів, і який, на жаль, далеко не завжди з'являється в нашій поезії в чистому вигляді, без руди.

Молодий поет (та й чи тільки поет!), якщо він не ледачий думкою, якщо він свідомий своєї високої місії в літературі, не може пройти повз величезний творчий досвід Павла Тичини. Кожен з літераторів, хто не безнадійно зав'яз у примітивах, хто хоче зростати, хто прагне широких обріїв, має чого повчитися в цього невпокійливого майстра.

Тичина — непримиренець до будь-якого штампу й шаблону. Тичина — це шукання й шукання, праця й вимогливість, і, нарешті, вміння з безлічі напливаючих образів, відібрати найсвіжіший, наймісткіший, у якому читача вразить і новизна форми, і глибокий поетичний синтез дійсності. Реалістична правда поетичних образів Павла Тичини нерідко сягає узагальнюючої сили символу, і цим рівняється до вічної, нев'янучої в своїй красі народної поезії.

Поезія Тичини дістала серед сучасників гідне визнання.

...Пригадалось: у Празі старий професор Карлового університету показав книжечку поезій Павла Тичини в перекладі на чеську мову ще десь у двадцятих роках. Чудове видання! З гравюрними тополями на обкладинці, з живим, матеріально-відчутним вітром з України... Який же то могутній і прекрасний вітер, що аж сюди, в далекий край доніс слово нашого народу, героїку революції, правду нашого буремного життя.

— Пишайтесь,— сказав тоді празький професор. — Ця книжечка вашого поета варта стояти в ряду найкращих книг світової лірики.

Так, ми пишаємось нашим поетом, співцем нової доби. Невтомний поборник дружби народів, він дорогий мільйонам людей нашої багатомовної Радянської Вітчизни.

У передсмертних записках Муси Джаліля, де він нотував свої останні думки в Моабітській в'язниці і, згадуючи найдорожчих йому людей, вітав їх із свого тюремного безсмертя,— серед кількох імен названо й ім'я Павла Тичини.

Такий він для друзів, для живих і полеглих. Така його поезія — натхненне слово одного з найславніших співців сучасності.

«Людині гімн, Людині, а не богу!» — закликав колись поет у роки своєї молодості, і вся його поезія становить собою цей прекрасний гуманістичний гімн Людині-творцеві, людині, що всією душею поривається в майбуття.

1961

Постійна адреса: http://ukrlit.org/honchar_oles_terentiiovich/liudyni_himn